

Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

The Perception of Belonging and Marginalization Scale of Euro-Turks: Validity and Reliability Study

Fatih YAMAN^a

ÖZ	ABSTRACT
<p>Toplumsal yaşam bireylerin toplumdaki kendi konumlarına ve diğerlerine ilişkin algılarıyla karakterize olur. Bu yönüyle kimliğin inşasında da belirleyici olan aidiyet yahut ötekileştirilme durumu, toplumsal konumlanışla ilgili algıyı şekillendiren temel parametrelerdir. Bu araştırma, Almanya özelinde Euro-Türklerin aidiyet ve ötekileştirilmeye dair algılarını ortaya koymaya amaçlayan bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Araştırmanın örneklemini Almanya’da yaşayan 354’ü kadın ve 254’ü erkek, yaş ortalaması 35.8 olan toplam 608 katılımcıdan oluşmaktadır. Uygulanan faktör analizleri sonucunda 11 maddeye sahip ölçeğin <i>aidiyet</i> ve <i>ötekileştirilme</i> olmak üzere iki faktörlü bir yapıdan oluştuğu, açıklanan toplam varyansın ise %53.59 olduğu belirlenmiştir. Farklı bir örneklem grubu üzerinden yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda model uyum indekslerine göre kurulan modelin anlamlı ve kabul edilebilir uyum düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Ölçüt geçerliği için Genel Aidiyet Ölçeği ve Sosyal Dışlanma Ölçeği uygulanmış, analizler neticesinde ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ölçeğin <i>aidiyet</i> alt boyutu için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı. 71, <i>ötekileştirilme</i> alt boyutu için. 76’dır. Test-tekrar test güvenilirlik sonuçları aidiyet alt boyutu için. 82, ötekileştirilme alt boyutu için. 84 olarak bulunmuştur. Ayrıca madde istatistikleri için tüm değerler ($p<.000$) düzeyinde anlamlıdır. Araştırmanın bulguları, <i>Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği</i>’nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.</p>	<p>Social life is characterized by the perceptions of individuals regarding their positions in society and of others. In this regard, belonging or being marginalized, which are decisive in the construction of the identity, are the basic parameters shaping the perception of social positioning. The present study is a scale development study aiming to uncover the perceptions of Euro-Turks about belonging and marginalization in Germany. The sampling of the study consists of a total of 608 participants, 354 of whom are women and 254 are men, with an average age of 35.8, living in Germany. As a result of the factor analyses made, it was found that the scale that had 11 items consisted of a two-factor structure, <i>belonging</i> and <i>marginalization</i>, and the total variance explained was 53.59%. As a result of the Confirmatory Factor Analysis that was performed on a different sampling group, it was found that the model established according to the model fit indices was at a significant and acceptable level. The General Belonging Scale and Social Exclusion Scale were applied for criterion validity, and as a result of the analysis, a significant relationship was detected between the scales scores. The Cronbach’s Alpha Reliability Coefficient of the belonging sub-dimension of the scale was found to be .71, and .76 for the marginalization sub-dimension. The Test-Retest Reliability results were found to be .82 for the belonging sub-dimension and .84 for the marginalization sub-dimension. Also, all values for item statistics were significant at the ($p<.000$) level. The findings of the study show that the Perception of Belonging and Marginalization Scale of Euro-Turks is a valid and reliable measurement tool.</p>
<p>Anahtar Kelimeler</p> <p>Euro-Türk, Aidiyet, Ötekileştirilme, Ölçek geliştirme, Geçerlik, Güvenirlik, Almanya</p>	<p>Keywords</p> <p>Euro-Turk, Belonging, Marginalization, Scale development, Validity, Reliability, Germany</p>

^a Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü. Email: fatih.yaman@imu.edu.tr
(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

1. Giriş

Hayatın anlamlandırılması ve düzenlenmesinde başkalarına duyulan ihtiyaç, toplumsal ilişkilerin inşası ve sürekliliğinin sağlanmasının temel motivasyonunu oluşturur. Başkalarıyla ortaklaşan bir yaşamın temel karakteristiği ise bireylerin kendi toplumsal konumlarına ilişkin algılarına bağlı olarak biçimlenmektedir. Bu yönüyle insanın temel gereksinimlerinden biri olarak görülen aidiyet duygusu (Strayhorn, 2019), mekânsal, duygusal ve sosyal bağlılıklar yoluyla (Brocato, 2006: 27-28) toplumsal ilişkilerin gelişiminde işlevselleşir. Öte taraftan, aidiyet yoksunluğu ise değer ve saygı görülme eksikliğiyle pekişerek toplumdan soyutlanma ve yabancılaşma gibi olumsuzlukları doğurur. Bu da kuşkusuz başta psikolojik sorunlar olmak üzere kolektif davranış ve uyuma ilişkin bir dizi probleme neden olur. Konuyla ilgili birçok araştırma (Baumeister ve Tice, 1990; Osterman, 2000; Twenge vd., 2002) aidiyet ihtiyacının giderilmemesinden kaynaklanan yoksunluk halinin, bireysel düzlemde kaygı, endişe, stres, öfke, bunalım, depresyon, yıkıcı davranış ve intihara yol açtığını; toplumsal düzeyde ise genellikle marjinalleşme, suç veya sapma olarak imlenen anomik çözümlere sebep olabildiğini ortaya koymaktadır (Marshall, 1999: 32; Ekşi vd., 2016: 6).

Aidiyet yoksunluğundan kaynaklanan sorunların özellikle topluma sonradan dâhil olan göçmen gruplar bağlamında tartışıldığı bilinmektedir. Entegrasyon ve asimilasyon gibi göç politikalarında da önemli bir yer tutan aidiyet sorunsalı, göçmenlerin toplumsal katılım süreçlerinde karşılaştıkları çeşitli tutumlardan hareketle kendilerine ilişkin duygu durumlarının şekillenmesi bakımından önem taşımaktadır. Zira göçmenlik deneyimi bir taraftan etnik ve dini aidiyet bağlamında köken ülke ve topluma bağlılığı, diğer taraftan yerleşilen ülkede gerçekleşen katılım süreçleriyle ulusal aidiyeti belirleyen çift yönlü bir işlevselliğe sahiptir. Özellikle göçü bizzat deneyimleyen öncü yahut birinci kuşak göçmenlerin kültürel kabul alanında tecrübe ettikleri olumsuzluklar, toplumsal aidiyete ilişkin ikircikli bir yapısallığa kaynaklık ederek “ne içeride ne dışarıda” olma durumuna sebep olur. Söz konusu aidiyet sorununun, etnik ve kültürel kimliği yadsıyan politikalarla pekiştirilmesi, göçmenlerin çeşitli düzeylerde ötekileştirildikleri algısını şekillendirerek ikinci ve üçüncü kuşakların esasen hiç yaşamadıkları halde anavatanlarına yönelik aidiyet ve bağlılık eğilimlerinin de (Alptekin, 2011: 74) temelini oluşturur. Bu çerçevede, altmış yılı aşkın süredir Almanya’da yaşayan ve bugün beşinci kuşağa erişmiş Türkiye kökenli göçmenlerin, kuşaklararası devreden ve farklı formlarda yeniden inşa edilen taraflarıyla aidiyetlerinin çözümlenmesi önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

2. Euro-Türkler ve Değişen Aidiyet Formları

Benliğin tanımlanma biçimlerine ve başkalarıyla ilişkili olarak nasıl sınıflandırıldığına gönderme yapılarak ele alınan kimlik (Gleason, 2006: 194), en geniş anlamıyla, bireyin tüm özelliklerini kapsayan ve onun ötesinde bir yanıyla kişinin kendisini ifade etme biçimlerine, diğer yanıyla ise toplum tarafından tanımlanmasına işaret etmektedir (Marshall, 1999:407-408). Dolayısıyla kimlik, çok boyutlu yapısıyla (Cuhe, 2013: 128) benzersiz biçimde kişisel ve aynı zamanda tümüyle toplumsaldır (Emiroğlu ve Aydın, 2003: 276). Kimliğin bu çift yönlü doğası özellikle *kategorilendirme*, *özdeşleşme* ve *karşılaştırma* ekseninde kurulan kendi ve ötekini kurgulama biçimleriyle (Tajfel ve Turner, 1979: 33-41) toplumsal bağlama açılmaktadır. Bu yönüyle kimliğin, birincisi, tanımlama ve tanınma, ikincisi ise aidiyet (Aydın, 1998: 12,14) olan ikili bir yapısallığa sahip olduğu söylenebilir. Diğer deyişle, “kimsin/iz?” sorusuna verilen cevap, doğası gereği birey ve toplum düzleminde ikili bir olgusalılık içinde kurulur. Buradan hareketle, kimliğe ilişkin kavrayışımızın birlikte olduğumuz toplumsal çevre ile sürdürdüğümüz etkileşim içinde

yapıldığı (Yumul, 2001: 109) anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kimlik, tarihsel sürekliliği olan tözsel bir kavram olarak değil, tarih içinde insanların değer bölüşümü ve karşılıklı etkileşimi sürecinde, grupların birbirini dışlaması ve ötekileştirmesi ya da gruba dâhil etmesi gibi sosyal süreçlerin şekillendirdiği dinamik toplumsal bir kategori olarak değerlendirilmelidir.

Aidiyet ise, insanın varoluşundan itibaren başta cinsiyet ve yaş kategorilerinde devreye giren, sosyalleşme süreçleriyle birlikte ulusal, etnik, dini, siyasi, mekânsal ve kurumsal düzeylerde gelişen bir mensubiyeti ifade eder. Diğer deyişle, benzerlik ve ortaklıklar temelinde gelişen aidiyet, birey, grup ve toplum düzeyinde kimlik bileşenleriyle eklemlenerek toplumsal ilişki örüntülerini kuşatan bir çerçeve sunar. Bu çerçevede grup ve toplum üyeliğine bağlı olarak gelişen sosyal kimliğin (Tajfel ve Turner, 1979) ulusal aidiyete vatandaşlıkla, kültürel aidiyete etnik kimlikle yahut mesleki aidiyete iş ve işletmeyle özdeşleşme (Alptekin, 2011:80) biçiminde yansıdığı görülebilir. Nitekim ortak anlam, değer ve kimlik üretimiyle işlerlik kazanan toplumsal dayanışmanın imkânı, aidiyet duygusunu ön koşul olarak gerekli kılar (Alptekin, 2011:20). Dolayısıyla, aidiyetin varoluşla birlikte başta aile yapısı ve değerleri yahut etnik kimlik olmak üzere bireyi sarmalayan, diğer taraftan hayat boyu alınan karar ve tercihlerle sürekli inşa edilen ve güncellenen bir doğaya sahip olduğu ifade edilebilir. Sosyal bilim alan yazınında ise aidiyet duygusu, bireyin kendini gerçekleştirebilmesi adına diğer insanlar tarafından kabul edilmesi, saygın ve değerli görülmesi ihtiyacının dışı vurumu şeklinde ele alındığı gibi (Hagerty, vd., 1992) toplumsallaşma sürecinin ve topluluk duygusunun inşasının (Mcmillan, 1996: 315) ön koşulu olarak görülmektedir. Zira bu duygu, güvene dayalı olarak ortaklaşan mekân, değer ve kültürel paylaşımlarla günlük yaşantı örüntülerinin sağlıklı ve sürdürülebilir kılınması için bir zorunluluk taşımaktadır (Bauman, 1999: 51; Frey ve Wilhite, 2005: 157).

Göç hareketliliğiyle toplumlar arası bir konumda aidiyet geliştiren göçmenlere yönelik ayrıma dayalı kategoriler oluşturmak (Türkiye’de “Almancı”, Almanya’da “yabancı”), çeşitli düzeylerde toplumdan dışlanma ve ötekileştirilme hissiyatını salık vermektedir. Zira göçün mesafesi fark etmeksizin gelişen kültür şoku göçmenin ruhsal durumunda ve kimlik algısında ciddi bir sarsıntıya sebep olur. Dolayısıyla, göçmenin kimlik sürekliliğindeki kopuş ve terk edilen kültürel ortama duyulan özlem (Akhtar, 2021: 67), kendisine yönelik ayrıma dayalı etiketlemeleri de aynı ölçüde acı verici kılar. Bu açıdan, kimlik ve aidiyete ilişkin alanların, göçmenliğin kuşaklar arası genişleyen zemininde son derece geçişken olduğu hatırd tutulmalıdır. Buradan hareketle, söz konusu kitleyi tanımlamak için “gurbetçi” ya da “Almancı” gibi çoğunlukla pejoratif anlamlar içeren ya da “misafir” ve “işçi” gibi zamanla anlam kaybına uğramış tanımlamaların egemen olduğu söylemlerden uzaklaşarak, buldukları ülkelerde kalıcı oldukları kesinleşmiş, kendilerine özgü yaşam pratikleri üretmiş, farklı etnik ve kültürel kimlikleri melezleştirebilme potansiyeline sahip aktörler için yaşadıkları toplumsal formasyonla bütünleşme sürecine katkı sağlayabilecek (Yılmaz, 2017: 1474) bir kavram olarak “Euro-Türkler”¹ kavramının kullanımı uygun görünmektedir. Nitekim çeşitli araştırmalarda (Coştu, 2016; Kaya, 2015; Kaya ve Kentel, 2005; Ostergaard-Nielsen, 2003; Özmen, 2012; Yazgan, 2010) söz konusu kitlenin öz tanımlama eğilimleri ve kavramlaştırmalarında giderek bir üst kimlik olarak Avrupalılığa yaptığı vurgunun artması, süreç içinde değişimin yansımalarını ortaya koyar niteliktedir. Bu tanımlamadaki güçlü “Batılılık” iması, bir taraftan Türkiyeli olmaktan kaynaklanan farklılığı, diğer taraftan Avrupalı bir geçmişe yapılan çift yönlü bir referansı içermesi nedeniyle anlamlı bir

¹ Bu kavram, Avrupa ülkelerinde yerleşik olan, kendisinin yahut ailesinin geçmişinde Türkiye kaynaklı bir göç hikâyesi bulunan kimseleri ifade etmektedir.

yorumlamadır. Dolayısıyla, değişimin her iki yönüne de taraf ve konu olan Euro-Türkler, gerek Almanya'daki gerekse Türkiye'deki toplumsal yaşam pratiklerindeki farklılaşmaya göre değişen tutum alışlara yönelebilmektedir (Yaman, 2020: 76). Diğer deyişle, kültürlerarası bir salınım içinde konumlanan yahut birkaç farklı kimliğin senkretik birlikteliğini temsil etme potansiyeline sahip bir kavram olarak "Euro-Türk" ifadesi, güçlü bir Avrupalılık iması yanında etnik aidiyet bakımından Türklüğe, dini mensubiyet bakımından ise Müslüman kimliğine özdeş bir açıklık sunmaktadır. Nitekim Almanya gibi Türk etnisitesinin yoğun olduğu ülkelerde etnik ve dini kimlikler birbirlerinin yerine kullanılabilen bir pratiğe sahiptir. Diğer deyişle, Almanya'da Müslüman yahut yabancı olmak, Türk olmakla, Türk etnik kimliğine dâhil olmakla eşdeğer bir anlam taşıyabilmektedir. Dolayısıyla, Almanya'daki Euro-Türklerin kimlik ve aidiyet tartışmalarının dini kimlik, etnik kimlik, göçmen kimliği yahut buna bağlı oluşan diasporik kimlikten² (Kaya, 2000: 68) bağımsız ele alınması mümkün değildir. Bu anlamda, Euro-Türklerin toplumsal hareketlilik tecrübesi, sözü edilen tüm kimlik formlarının iç içe geçişlerini gözler önüne sermektedir. Bu yönüyle Euro-Türkler ile modern Avrupa karşılaşması, farklılıklardan ziyade ortaklığı, sabit ve tekil kimliklerden ziyade özneler arası bir toplumsal deneyim ve kültürlerarası bir müzakere alanını kurabilme imkânı tanımaktadır (Göle, 2012: 87).

Bununla birlikte belirli bir kimliğin ve bu kimliğe eklenen niteliklerin ayrıcalıklı kılınarak, farklı olanın marjinalleştirilmesini ifade eden ötekileştirmenin çeşitli düzeylerdeki somut yansımaları, kültürel veya sınıfa dayalı ayrımların keskinleştiği toplumlarda sık karşılaşılan olgulardan biridir. Almanya'da ise çoğunlukla ötekileştirilen kimliklerin, sahip oldukları etnik köken, dil ve dinsel dayanaklardan hareketle Euro-Türkler özelinde yoğunlaştığı görülmektedir. Diğer deyişle, hâkim toplumsal yapıyı oluşturan etnisiteden farklı ve çoklu aidiyetleriyle Euro-Türkler zaman zaman dışsallaşan/ötekileşen bir kimlik içinde konumlanabilmektedir. Zira ötekileştirme, bir taraftan kamusal hayatta çeşitli problemlere kaynaklık eden sosyal eşitsizlikleri üretmekte; bu eşitsizliklerse toplumsal aidiyet algısını yıpratarak ötekileş(tiril)meyi besleyen bir döngüye dönüşmektedir. Bununla birlikte Euro-Türklerin eriştiği nüfus kapasitesi yanında ekonomiden siyasete sanattan spora birçok alanda Alman toplumu içindeki önemli etki gücüne rağmen, alan yazında aidiyet ve ötekileştirilme algılarını belirlemeye yönelik güvenilir ve geçerli bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Bu sebeple, söz konusu gereksinimi karşılamak üzere bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

3. Yöntem

Almanya'daki Euro-Türklerin aidiyet ve ötekileştirilme algılarını ortaya koymaya yönelik bir ölçme aracı geliştirmeyi hedefleyen çalışmanın bu bölümünde ölçek geliştirme basamaklarına yer verilmiştir.

3.1. Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Almanya'da yaşayan 18-60 yaş aralığındaki 354'ü (% 58,2) kadın ve 254'ü (% 41,8) erkek olmak üzere toplam 608 Euro-Türk oluşturmaktadır. Veriler araştırmacının kendisi tarafından, Almanya'da Türkiye kökenli göçmenlerin yoğun yaşadığı eyaletler olan Kuzey Ren-Vestfalya ve Hessen'den toplanmıştır. Çalışmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçme araçlarının uygulanması öncesinde katılımcılara araştırmanın

² Diasporik kimlik, çeşitli sebeplerle farklı bir bölgeye göç eden toplulukların kendilerini kuşatan tekli kültüre karşı bir anlayış geliştirilerek hayatta kalma çabalarının ürettiği öznel bir kimlik üretimini ifade etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. (Cohen, 1997: 5; Safran, 1999: 364-365).

amacına ilişkin bilgi verilerek gönüllülük esasınca hareket edilmiştir. Katılımcıların 409'unun (%67) doğum yeri Türkiye, 199'unun (%33) ise Almanya'dır.

Tablo 1: Araştırmaya dâhil edilen çalışma grupları

Çalışma grupları	Uygulanan Ölçek(ler)	Yapılan Analizler	Katılımcı Sayıları
1. çalışma grubu	Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği	Yapı geçerliliği için AFA'nın uygulanması ve iç tutarlılığının test edilmesi	608 kişi
2. çalışma grubu	Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği	Yapı geçerliliği için DFA uygulaması	243 kişi
3. çalışma grubu	Genel Aidiyet Ölçeği, Sosyal Dışlanma Ölçeği ve Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği	Ölçüt geçerliliği için ölçeklerin puanları arasındaki ilişkinin hesaplanması	96 kişi
4. çalışma grubu	Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği	Test-tekrar test güvenilirliği için birinci ve ikinci uygulamalar arasındaki ilişkinin hesaplanması	56 kişi

İlk çalışma grubu, uç değerler çıkarıldıktan sonra yaşları 18-60 arasında değişen 608 kişiden oluşmuştur. Grubun %58'i (n=354) kadın ve %42'si (n=254) erkektir. Ana çalışma gruplarından ikinci çalışma grubu için 243 kişiye ulaşılmıştır. Grubun %57'si kadın (n= 138) ve %43'ü (n= 105) erkektir. Ölçüt geçerliliği için 52'si (%54) kadın, 44'ü (%46) erkek 96 kişi, test-tekrar test güvenilirliği için 30'u (% 53) kadın, 26'sı (%47) erkek 56 kişi çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

3.2. Ölçek Geliştirme Süreci

Ölçek geliştirme sürecinin birinci aşamasında aidiyet ve ötekileştirilme ile ilgili literatür ayrıntılı olarak taranmış ve konu ile ilişkili görülebilecek çalışmalar ele alınmıştır. Literatür taramasından hareketle, aidiyet ve ötekileştirme kavramlarının genel çerçevesi göz önünde bulundurularak ölçekte yer alabilecek ifadeler incelenmiş ve toplam 46 maddelik ölçek madde havuzu oluşturulmuştur.

Hazırlanan ölçek maddeleri 2'si Türk Dili ve Edebiyatı, 4'ü Sosyoloji ve 3'ü Sosyal Psikoloji disiplinlerinde göç ve kimlik alanlarında çalışmalar yürüten toplam 9 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda; anlaşılması güç, konu ile ilgisi zayıf yahut birden fazla yargı içeren maddeler tespit edilerek öneriler doğrultusunda revize edilmiş veya ölçekten çıkarılmıştır. Elde kalan maddeler Lawsche (1975) tekniği ile değerlendirilerek 37 maddelik bir deneme formu oluşturulmuştur. Ölçek beşli likert tipinde olup "Kesinlikle katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4) ve Kesinlikle katılmıyorum (5)" şeklinde derecelendirilmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik analizleri öncesinde kayıp değerler ve uç değerler veri setinden çıkarılmıştır. Ardından, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ile verinin AFA için uygun olduğu belirlenmiştir. Veri setinin faktör analizine uygun olması için KMO değerinin .80'in üzerinde olması önerilir (Büyüköztürk, 2002). Çalışmada bu değerlerin .81 ile karşılandığı görülmektedir. Yapılan Bartlett test değerleri hesaplanmış olup $p < .001$ sonucuna ulaşılmıştır. Bu hesaplamalar doğrultusunda, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği ve veri setinin AFA için uygun olduğu (Şencan, 2005) görülmüştür.

İlk olarak ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya çıkarmak için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Bu aşamada ölçekte yer alması gereken maddelere karar verilirken faktör yükleri dikkate alınmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre faktör yükleri en az .32 olmalıdır. Bu nedenle çalışmada faktör yükleri için .32 kriter değeri olarak kabul edilmiştir. Ölçeğin iç

tutarlılığını test edilirken Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı kullanılmıştır. Buna göre, 0.70-0.80 aralığındaki güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir olmasından hareketle (Tan, 2009) çalışmada, iç tutarlılık için bu kriter dikkate alınmıştır.

İkinci aşamada, ilk aşamada ortaya çıkan yapının doğruluğunu test etmeye yönelik Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA, araştırmacı tarafından geliştirilen bir modeli test etmek için yapılan incelemelerde kullanılmaktadır (Tavşancıl, 2010). Bu nedenle AFA'nın ortaya koyduğu tek boyutlu yapı DFA'ya dayalı olarak incelenmiştir. Bir ölçüm modelindeki tüm t değerlerinin anlamlı olması, modeldeki maddelerin modelle uyumlu olduğunu ve ölçekte yer alması gerektiğini gösterir (Byrne, 2010). Ancak ölçme modelinin bütün olarak kabul edilebilir bir model olup olmadığının belirlenmesi için uyum indeksi değerlerinin de incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada AFA gerçekleştirildikten sonra DFA'nın sağladığı uyum indeksi değerleri üzerinde durularak incelenmiş ve ölçeğin yapı geçerliği kanıtlanmaya çalışılmıştır. Uyum indekslerinde yaygın olarak kullanılan Ki Kare/sd, GFI, CFI, SRMR ve RMSEA değerlerine (Şimşek, 2007) bakılmıştır. Bu ölçütlerden χ^2/sd 'nin 2'nin altında olması iyi uyumu, 3'ün altında olması kabul edilebilir uyumu ifade eder. GFI ve CFI'nin 0.95'in üzerinde olması iyi uyuma, 0.90'ın üzerinde olması kabul edilebilir uyuma işaret eder. SRMR ve RMSEA'nın 0.05'in altında olması iyi uyumu; SRMR'nin 0.10'un, RMSEA'nın ise 0.08'in altında olması kabul edilebilir uyumu gösterir (Şimşek, 2007). Bu çalışmada da uyum indeks değerlerinin yeterli olduğu saptanmıştır.

Üçüncü aşamada, ölçüt temelli geçerlik kapsamında Euro-Türklerde Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği'nin Genel Aidiyet Ölçeği (Akın vd., 2016) ve Sosyal Dışlanma Ölçeği (Jehoel-Gijsbers ve Vrooman, 2007) ile arasındaki korelasyon katsayısına bakılmıştır. Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ), kişilerin genel aidiyet duygusunu ortaya koymak amacıyla geliştirilmiş (Palone, Pillow ve Osman, 2012) olup Akın ve diğerleri tarafından (2016) Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 7'li likert türünde olup 2 alt boyut ve toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri kabul edilme alt boyutu için .86, reddedilme alt boyutu için .88'dir. Sosyal Dışlanma Ölçeği ise Jehoel-Gijsbers ve Vrooman (2007) tarafından geliştirilmiş, Bayram ve diğerleri (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 5'li likert türünde 35 maddeli bir ölçüm aracıdır. Ölçek, maddi yoksunluk, sosyal haklara erişim, toplumsal katılım ve kültürel uyum olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değerleri alt boyutlar için sırasıyla .89, .82, .71, .76 ve .61'dir. Ölçeğin alt boyutları için erişilen yüksek puanlar sosyal dışlanma düzeyinin yüksekliğini işaret eder. Bu çalışma kapsamında geliştirilen ölçeğin alt boyutlarından Ötekileştirilme alt boyutuna yönelik yapılan ölçüt geçerliği analizinde benzer özellikleri ölçmesi nedeniyle Sosyal Dışlanma Ölçeği'nin sosyal haklara ulaşma ve sosyal katılım alt boyutları ile korelasyon katsayısına bakılmıştır.

Dördüncü aşamada, test ve tekrar test güvenilirliği için 56 katılımcıdan oluşan gruba iki hafta arayla Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği uygulanmıştır. Söz konusu değerlerin en az 0.70 olması beklenmektedir (Tavşancıl, 2010). Bu doğrultuda, Pearson korelasyon analizinden sonra iki sonuç arasında $p < .01$ düzeyinde anlamlı ilişki saptanmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde, Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur.

4.1. Yapı Geçerliği

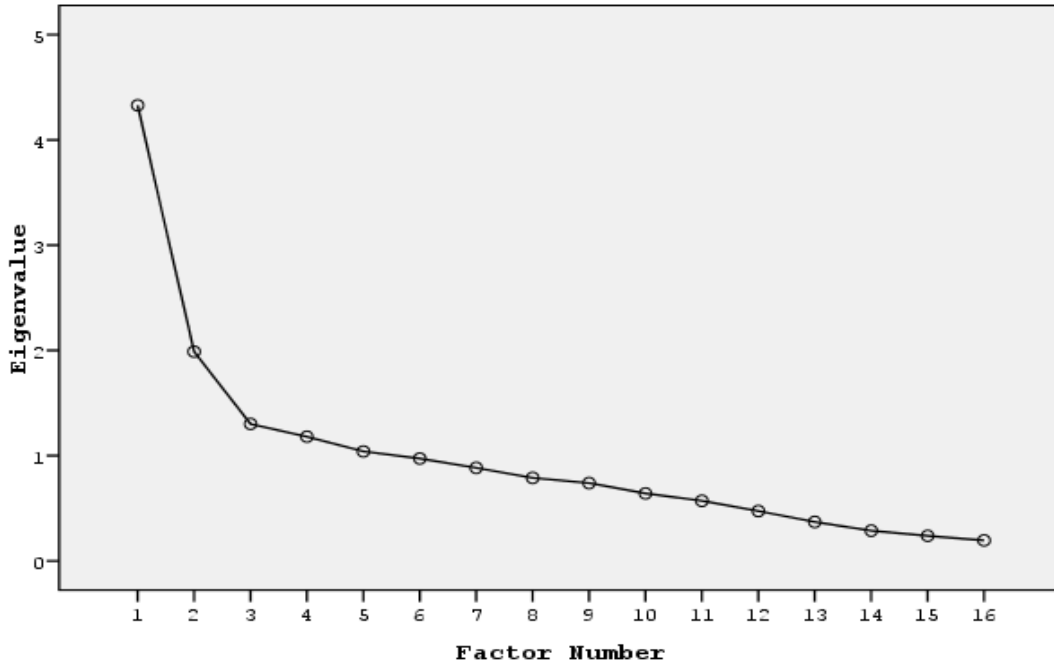
Ölçeğin yapı geçerliğinin incelenmesinde açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizleri yapılmıştır.

4.2. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Uç değerlerin çıkarılmasının ardından analizler 608 kişi üzerinde yapılmıştır. Yapı geçerliği için verilerin analize uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett testi ile belirlenmiştir. KMO değeri .81 olup; .80 ve üzeri değerlerin mükemmel uyumu gösterdiği kabul edilebilir (Büyüköztürk, 2002). Bartlett'in küresellik testi ile elde edilen ki-kare testi istatistiği ($\chi^2 = 3796.26$, $SD = 1120$, $p = 0.00$) istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuçlar verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Bu sonuçlarla veri setinin analize hazır olduğu ve açımlayıcı faktör analizi uygulanabileceği görülmektedir. Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesine yönelik yapılan açımlayıcı faktör analizinde faktör yükü .32'den düşük maddeler analizden çıkarılmıştır. Kalan 11 madde ile toplam varyansın %53.59'unu açıklayan iki faktörlü bir yapının ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Scree Plot

Şekil 1: Ölçekteki Maddelere İlişkin Yığılma Grafiği

Uygulanan faktör analizinin sonuçlarını değerlendirmede kullanılan yöntemlerden biri de ölçek maddelerine ait yığılma grafiğinin incelenmesidir. Grafikte birinci çizgiden sonraki hızlı düşüş ortak faktör varyansına ilişkin değerler ve birinci faktördeki yük değerleri incelendiğinde, Şekil 1'deki sonuçlarda ölçeğin iki faktörlü yapıya sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, ölçek geliştirme çalışmalarında açıklanan toplam varyansın %40'ın üzerinde olması (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012) önerilmektedir. Dolayısıyla geliştirilen ölçeğin açıkladığı varyansın yeterli olduğu ortaya çıkmıştır.

AFA'dan elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmaktadır. Bu sonuçlara göre, tüm ölçek maddelerinin .32 alt sınırının üzerinde faktör yüklerine sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçek maddelerinin açıklanan ortak varyans için 0.20 ölçüt değerini karşıladığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 2: Ölçek Faktör Yapısı

Boyutlar	Madde numarası	Faktör Yükü	Ortak Faktör Varyansı
	Madde 1	.76	.55
	Madde 2	.74	.54
Ötekileştirilme	Madde 3	.71	.50
	Madde 4	.70	.50
	Madde 5	.68	.44
	Madde 6	.67	.43
	Madde 7	.67	.43
	Madde 8	.66	.42
	Madde 9	.85	.64
Aidiyet	Madde 10	.81	.60
	Madde 11	.49	.28

Tablo 2'de, ölçeğin .49 ile .85 arasında değişen faktör yüklerine sahip olduğu ve *ötekileştirilme* ve *aidiyet* olmak üzere iki alt boyut ve 11 maddeden oluştuğu görülmektedir. Aşağıda sunulan Tablo 4'te ise ölçeğin açıklanan toplam varyans miktarlarına yer verilmiştir.

220

Tablo 3: Ölçeğin Açıklanan Toplam Varyans Miktarları

Faktörler	Özdeğer	Toplam Faktör Yükleri	Faktör Yüklerinin Döndürülmüş Topamları	
	Toplam	Varyans %	Küm. %	Toplam
1	4.05	25.33	25.33	4.05
2	1.65	10.35	53.59	1.65

Toplam açıklanan varyanslar incelendiğinde, ölçekte özdeğeri 1'den büyük iki faktör bulunmaktadır. Tablo 3'te görüldüğü gibi, faktörlerin oluşturdukları varyans miktarları ilk faktör için %25.33 ve ikinci faktör için %10.35'tir. İki faktör tarafından açıklanan toplam varyans %53'tür. Birden fazla faktöre sahip ölçeklerde açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2011).

4.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Doğrulayıcı faktör analizi aşamasındaki çalışma grubu 243 kişiden oluşmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi sonucu oluşan iki faktör, gizil değişkenler olarak; faktörler altında yer alan değerler ise gözlenen değişkenler olarak modele dahil edilmiştir. Modelde tüm gizil değişkenlerin birbirleriyle olan kovaryansları da modele dâhil edilmiştir. DFA analiziyle, ikinci çalışma grubundan toplanan verilerin AFA sonucunda elde edilen 11 maddeli ve iki faktörlü yapıyı doğrulayıp doğrulamadığı test edilmiştir. Daha iyi uyum indeksleri elde etmek için DFA

tarafından önerilen modifikasyonlar gerçekleştirilmiştir. Bu modifikasyonlar M1-M2, M3-M4 ve M1-M4 maddeleri arasındaki hata kovaryanslarının tanımlanmasını içerir. Tablo 4, uyum indeksleri için iyi uyum ve kabul edilebilir uyum kriterlerini göstermektedir.

Tablo 4: Doğrulayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Uyum İndeksleri

Uyum İndeksleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Elde Edilen Değer	Sonuç
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 3.00$	$3.00 \leq \chi^2/sd \leq 5.00$	3.29	Kabul edilebilir
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$.95	İyi
AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$.93	İyi
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$.90	Kabul edilebilir
NFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$.90	Kabul edilebilir
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$.06	Kabul edilebilir
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$.05	İyi

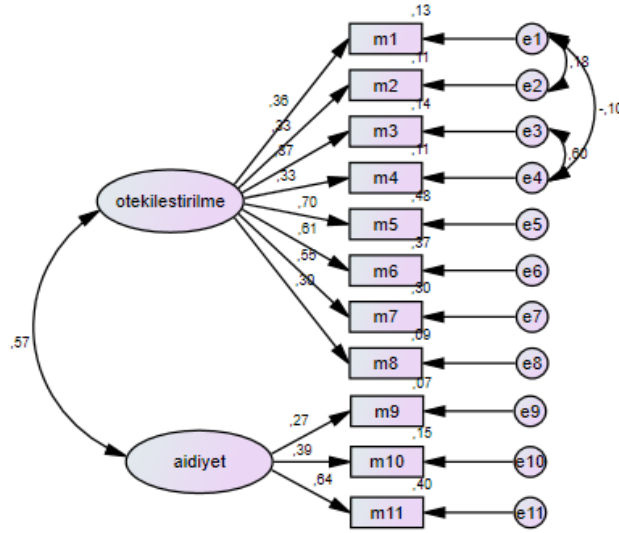
$\chi^2=131.59$, $SD=40$, RMSEA için %90 Güven Aralığı = (0.053; 0.077)

Tablo 4'te yer alan değerler dikkate alındığında, elde edilen modelin uyum düzeyinin yeterli olduğu görülmektedir. Ayrıca, DFA'dan elde edilen t değerleri Tablo 5'te verilmiştir. Maddeler için t değerlerinin 3.53 ile 6.41 arasında olduğu belirlenmiştir. 1,96'dan büyük t değerleri .05 düzeyinde anlamlıdır (Kline, 2011).

Tablo 5: DFA'dan elde edilen t değerleri

Madde no	t değeri
M1	4.81
M2	3.68
M3	5.10
M4	4.63
M5	6.41
M6	6.08
M7	6.07
M8	4.61
M9	3.53
M10	4.05
M11	3.62

Tablodan da anlaşıldığı üzere, t değerlerinin tamamının anlamlı olduğu ve tüm maddelerin ölçekte yer alması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca, elde edilen iki faktörlü yapı için faktör yükleri 0.27 ile 0.70 arasında değişmekte olup, sonuçlar Şekil 2'de verilmektedir.

Şekil 2: Ölçeğe ilişkin ölçme modeli

4.4. Ölçüt Geçerliği

Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği'nin ölçüt geçerliği için Genel Aidiyet Ölçeği ve Sosyal Dışlanma Ölçeği ile incelenmek üzere 96 kişiden veri toplanmıştır. Ölçeğin Aidiyet alt boyutu için Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ) ile ilişkisine bakılırken, Ötekileştirilme alt boyutu için analizler Sosyal Dışlanma Ölçeği'nin sosyal haklara ulaşma ve sosyal katılım alt boyutları ile yürütülmüştür.

Tablo 6: Ölçüt Geçerliği Analizleri

	Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ)	Sosyal Haklara Ulaşma	Sosyal Katılım
1. Aidiyet	.65*		
2. Ötekileştirilme		.66*	.68*

**p<.01

Yapılan analiz neticesinde, Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği'nin hem Aidiyet alt boyutu ile Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=.65$, $p<.01$) hem de Ötekileştirilme alt boyutu ile Sosyal Dışlanma Ölçeği'nin Sosyal Haklara Ulaşma ($r=.66$, $p<.01$) ve Sosyal Katılım ($r=.68$, $p<.01$) alt boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ölçme araçları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik gerçekleştirilen analizden elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısının pozitif ve orta düzeye yakın (.01 düzeyinde anlamlı) olması, geliştirilen ölçme aracının ölçüt geçerliği için gerekli koşulları (Tavşancıl, 2010) sağladığını ortaya koymaktadır.

4.5. Ölçek Güvenirliğinin İncelenmesi

Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği'nin güvenirligi, iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Ölçek çalışmalarında, Cronbach alfa katsayısı; $0.00 \leq \alpha < .40$ ise ölçeğin güvenilir olmadığını, $.40 \leq \alpha < .60$ ise ölçeğin düşük güvenilirlikte olduğunu, $.60 \leq \alpha < .80$ ise ölçeğin güvenilir olduğunu, $.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu gösterir (Özdamar, 1999). Ölçeğin güvenirlilik analizine ilişkin sonuçlara Tablo 7'de yer verilmektedir.

Tablo 7: Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği'nin güvenilirlik analizi sonuçlarına ilişkin bulgular

Faktör	Cronbach Alfa Değeri
Ötekileştirilme	.76
Aidiyet	.71
Toplam	.74

Tablo 7'de görüldüğü üzere ölçeğin toplam iç tutarlık katsayısı .74 olarak bulunmuştur. Alt boyutların iç tutarlık katsayıları incelendiğinde ise, Ötekileştirilme alt boyutu için .76, Aidiyet alt boyutu için ise .71 olarak belirlenmiştir.

Tablo 8: Faktörler Arası İlişkileri Belirlemek için Yapılan Pearson Korelasyon Analizi

Faktörler	N	Aidiyet
Ötekileştirilme	243	.62**

p**<0.01

Tablo 8'de sunulduğu üzere faktörler arasındaki ilişki incelenirken Pearson Korelasyon analizi yapılmış olup faktörler arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir (Köklü, Büyüköztürk ve Çoklu, 2006). Tüm bu değerler, iç tutarlık katsayılarının yeterli düzeyde olduğuna ve elde edilen 2 alt boyuttan madde çıkarılmaması gerektiğine işaret etmektedir.

Tablo 9: Test-Tekrar Test Sonuçları

İlk Uygulama	İkinci Uygulama		
	N	Aidiyet	Ötekileştirilme
Aidiyet	56	.82***	
Ötekileştirilme			.84***

*** p<0.01

Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği için 56 kişilik bir gruba iki hafta ara ile uygulama yapılmıştır. Test-tekrar test güvenilirlik analizinde, güvenilirlik katsayısının pozitif ve .70 ve üzeri olması beklenmektedir (Tavşancıl, 2010). Alt boyutlarıyla toplam puan veren ölçeğin test-tekrar test sonuçları değerlendirildiğinde; aidiyet alt boyutuna ait uygulamalar arasındaki ilişki $r=.82$, $p<0.01$; ötekileştirilme alt boyutuna ait uygulamalar arasındaki ilişki $r=.84$, $p<0.01$ düzeyindedir. Elde edilen değerlere göre ölçek geliştirilebilmesi için gerekli iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirliği ölçütlerinin sağlandığı görülmektedir.

4.6 Madde İstatistikleri

Ölçeğin madde analizi, madde toplam korelasyonları ve %27'lik alt-üst grup maddeleri arasındaki farklar üzerinden yapılmıştır. Ölçeğin madde toplam korelasyonlarının .51 - .72 arasında değiştiği ve t-değerlerinin tüm maddelerde anlamlı olduğu ($p<0.05$) görülmektedir. Madde-toplam korelasyonlarının .30'dan büyük olması ve t-testi sonuçlarının tüm maddeler için anlamlı olması ölçeğin maddelerinin güvenilirliklerinin yüksek olduğunu ve benzer özellikleri ölçebildiklerini göstermektedir (Büyüköztürk, 2011). Bu sonuçlar doğrultusunda, Euro-Türklerin Aidiyet ve Ötekileştirilme Algısı Ölçeği'nin bir ölçek için gerekli olan madde analizi kriterlerini sağladığını söylemek mümkündür.

Tablo 10: Ölçeğin Madde Analizi Sonuçları

Madde No	\bar{x}	ss	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Alfa	t (Alt%27-Üst%27)
1	3.26	0.94	.71	.86	13.92*
2	3.08	1.01	.69	.86	12.10*

3	3.79	0.96	.66	.88	12.58*
4	3.09	0.91	.68	.88	13.01*
5	3.38	0.81	.64	.85	11.51*
6	3.22	0.87	.63	.86	12.01*
7	2.98	0.96	.63	.86	12.10*
8	3.12	1.18	.63	.84	12.01*
9	3.46	0.8	.78	.85	14.09*
10	2.88	1.19	.74	.85	13.99*
11	2.34	1.24	.47	.87	9.8*

*p<.001

Tablo 10'a göre ölçek maddelerinin madde-toplam korelasyonları. 47 ile. 78 arasında değişmektedir. %27 alt ve üst grupların madde puanları arasındaki farklar bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir. Ortaya çıkan t-değerleri 9.8 ile 14.09 arasında değişmekte olup anlamlıdır (p<.01). Tüm alt boyutlarda ve ölçek genelinde üst grup lehine anlamlı bir farklılaşma söz konusudur. Bu sonuçlar maddelerin ayırt edicilik gücünün yeterliliğine işaret etmektedir (Özgüven, 2011).

4.6 Ölçekten Alınan Puanların Değerlendirilmesi

Ölçekte 11 madde ve "Aidiyet" ve "Ötekileştirilme" olmak üzere iki alt boyut bulunmaktadır. Ölçek 5'li likert türündedir ve "Kesinlikle katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4) ve Kesinlikle katılmıyorum (5)" şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçeğin alt boyutlarının her biri için ayrı toplam puan elde edilmektedir. Aidiyet alt boyutunda puan düştükçe aidiyet algısı yükselmekte, ötekileştirilme alt boyutunda ise puan düştükçe ötekileştirilme algısı yükselmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Aidiyetle gelişen bağlılık durumu, sosyal ilişkilerin çeşitliliği içinde bireyin kendisini toplumun anlamlı, doğal ve aktif bir paydaşı olarak hissetmesini ifade eder. Toplumun "bir parçası" olarak konumlanış, aidiyeti belirleyen öz nitelik olarak diğerleriyle birlikte düşünme, anlam kurma ve eyleme süreçlerini harekete geçirir. Buradan hareketle, toplumla yüksek düzeyde gerçekleşen bağlılığın bir özdeşleşmeye dönüşerek birey açısından değerli ve daimî fayda üreten bir yapıya bürünmesi mümkün hale gelir. Öte taraftan birey ve grup düzleminde çeşitli farklılıkları öne çıkaran kimliğe dayalı aidiyet görünümleri toplumun genel karakteristiğine bağlı olarak bir dışsallaşmaya veya ötekileşmeye dönüşebilir. Özellikle son yüzyılda göç hareketlerinin yoğunlaşmasına bağlı olarak artan ulus ötesi temas ve etkileşimler göçmenlerin kimlik inşa süreçlerinde de etkili olmaktadır. Bu yönüyle göçmenler dahil oldukları toplumun eylem karakteristiğine göre yeni ilişkiler geliştirerek uyumlanma süreçlerini hızlandırabildikleri gibi (Glick Shiller ve Basch, 1995) menşe ülkeleriyle çoklu bağlarını koruyarak kendilerine özgü ulus ötesi sosyal ve kültürel alanlar oluşturabilme eğilimi de gösterebilirler (Faist, 2000). Diğer deyişle göçmenlik bağlamında aidiyetin tanımlanması mekâna dayalı sabit ve kesin kimlik sınırlamalarını aşan bir gerçeklik sunmakta; sosyal ve kültürel geçirgenliğe ya da eklemlemelere izin verdiği ölçüde somutlaşmaktadır. Dolayısıyla göçmenlik deneyimiyle ortaya çıkan "yersizleşme" ve "yurtsuzlaşma"nın (Anderson, 1991: 28) göçmenleri kabul eden toplumun siyasal ve kamusal pratiğinde aidiyet oluşturmaya dönük sembolik ve maddi müzakere süreçleriyle belirlendiği söylenebilir. Bu da kuşkusuz toplumsal işleyişte egemen olan müzakereye ve toplumsal kabule açıklık yahut dışsallaştırma ve ötekileştirme eğilimleriyle belirlenmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'den Almanya'ya gerçekleşen emek göçünün altmış yıllık serencamında ötekileştirilen kimliklerin, sahip oldukları etnik köken, dil ve dinsel

dayanıklardan hareketle çoğunlukla Euro-Türkler özelinde yoğunlaştığı görülmektedir. Hâkim toplumsal yapıyı oluşturan etnisiteden farklı ve çoklu aidiyetleriyle kendine özgü bir kimlik örgüsüne sahip Euro-Türklerin Alman toplumunda birçok düzeyde önemli etkisine rağmen, literatürde aidiyet ve ötekileştirilme algılarını belirlemeye ilişkin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracına rastlanmaması bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır.

Bu kapsamda geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi sürecinde yapı geçerliği incelenirken açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. AFA sonuçlarına göre, ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin en az .32 olması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu araştırma kapsamında yapılan AFA sonucunda faktör yükü yetersiz olan maddeler ölçekten çıkarılarak 11 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur. Ayrıca toplam varyansın %53.59'unu açıklayan iki faktörlü yapı elde edilmiştir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri .49 ile .85 arasında değişmektedir. Ölçek geliştirme araştırmalarında, açıklanan toplam varyansın %41'in üzerinde olması beklenmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Dolayısıyla, geliştirilen ölçeğin açıkladığı varyansın yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

AFA sonucunda elde edilen 11 maddeli ve iki faktörlü yapının doğrulanıp doğrulanmadığını test etmeye yönelik uygulanan DFA sonucunda elde edilen uyum indekslerinden χ^2/sd değerinin 3.29, GFI değerinin .95, AGFI değerinin .93, CFI değerinin .90, NFI değerinin .90, RMSEA değerinin .06 ve SRMR değerinin .05 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, modelin uyum indekslerinin yeterli olduğunu (Büyüköztürk, 2011) ortaya koymaktadır.

Ölçüt geçerliliği için Genel Aidiyet Ölçeği (GAÖ) ve Sosyal Dışlanma Ölçeği kullanılmış ve geliştirilen ölçme aracının ölçüt geçerliliği için gerekli koşulları sağladığı saptanmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesi aşamasında Cronbach alfa ve test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ölçek sonuçlarının güvenilirliğinin kanıtı olarak Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı aidiyet alt boyutu için .71 ve ötekileştirilme alt boyutu için .76 olarak bulunmuştur. Güvenirlik bakımından .70 - .80 aralığındaki katsayıların kabul edilebilir olmasından hareketle (Tan, 2009), çalışmada iç tutarlılık için bu kriter dikkate alınmıştır. Test-tekrar test güvenilirlik sonuçları ise aidiyet alt boyutu için .82, ötekileştirilme alt boyutu için .84 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar, ölçek sonuçlarının güvenilirliğinin yüksek olduğunu kanıtlamaktadır.

Ölçeğin madde ayırt ediciliğini ve maddelerin toplam puanı yordama düzeyini saptamak amacıyla madde analizleri gerçekleştirilmiştir. Madde analizi neticesinde, ölçek maddelerinin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .47 ile .78 arasında değişim gösterdiği görülmektedir. Söz konusu değerlerin .30 ve üzerinde olması maddelerin ölçülecek özelliği temsil etmedeki yeterliliğini ortaya koymaktadır (Büyüköztürk, 2011). Maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmede %27'lik alt-üst grup karşılaştırmaları yapılmıştır. Elde edilen sonuçlarda, maddeler arası farklılıkların istatistiki olarak anlamlı ve maddelerin ayırt ediciliğinin yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Analizlerden elde edilen sonuçlar ölçeğin Almanya'da yaşayan Euro-Türkler'in aidiyet ve ötekileştirilme algılarını ölçmede geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçek toplam 11 maddeden oluşmakta olup *Ötekileştirilme* (1,2,3,4,5,6,7,8) ve *Aidiyet* (9,10,11) olmak üzere iki alt boyuta sahiptir. Ölçeğin yapısı 5'li derecelendirme türündedir [Kesinlikle katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4) ve Kesinlikle katılmıyorum (5)]. Bu çalışma

608 kişilik geniş bir çalışma grubuna ulaşmış olması yanında geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin birden fazla kanıt sunması bakımından önem taşımaktadır.

5.1. Sınırlılıklar ve Öneriler

Euro-Türklerin aidiyet ve ötekileştirilme algısının belirlenmesi amacıyla geliştirilen bu ölçme aracı kimlik bağlamında yapılandırılmıştır. Bununla birlikte söz konusu algının sosyal, ekonomik ve politik konum gibi farklı değişkenlerle ilişkisine bakılarak çeşitli araştırmalar tasarlanabilir. Gerek maddi olanakların elvermemesi gerekse zaman kısıtlılığı sebebiyle verilerin Almanya'da Euro-Türklerin yoğun olarak yaşadığı iki eyaletteki şehirlerden toplanması çalışmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu sebeple Almanya'nın farklı eyaletlerinden veri toplanarak da ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yaygınlaştırılabilir. Son olarak, Avrupa'daki Euro-Türk nüfusunun önemli bir bölümü Almanya'da bulunmaktaysa da Avrupa'nın diğer ülkelerinde de benzer çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anderson, K. (1991). *Vancouver's Chinatown: Racial Discourse in Canada, 1875-1980*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Akın, A., Raba, S., Rada, S., Yılmaz, S. ve Rada, M. (2016). Genel aidiyet ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(7), 271-277.
- Akhtar, S. (2021). *Göç ve kimlik: Kargaşa, sağaltım ve dönüşüm* (ikinci baskı). S. Ayhan (Çev.), İstanbul: Sfenks Kitap.
- Aydın, S. (1998). *Kimlik sorunu, ulusallık ve Türk kimliği*. Ankara: Öteki.
- Bauman, Z. (1999) *Culture as praxis*. London: Sage.
- Baumeister, R. F., & Tice, D. M. (1990). Anxiety and social exclusion. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(2), 165-195. <https://doi.org/10.1521/jscp.1990.9.2.165>
- Bayram, N., Sam, N., Aytaç, S. ve Aytaç, M. (2010). Yaşam tatmini ve sosyal dışlanma. "İş, Güç" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 12 (4), 81-92.
- Brocato, E. D. (2006). Place attachment: An investigation of environments and outcomes in service context (Doctoral Thesis, The University of Texas at Arlington, Texas). Erişim: <https://rc.library.uta.edu/uta-ir/bitstream/handle/10106/244/umi-uta-1289.pdf?sequence=1>
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications and programming*. Taylor and Francis Group.
- Coştu, Y. (2016). Göçmenlerin kimlik arayışı: Avrupalı Türkler örneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 533-546.
- Cuche, D. (2013). *Sosyal bilimlerde kültür kavramı*. T. Arnas (Çev.), İstanbul: Bağlam.
- Ekşi, H., Çiftçi, M., Yaman, N., Parlak, S., Dinçer, M., Ulaş, E., Ulusoy, M. A. (2016). Almanya'da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin yeniden yaşam inşası. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 1(2), 5-48. doi:10.12738/mejrs.2016.1.2.0001
- Emiroğlu, K. ve Aydın, S. (2003). *Etnisite. Antropoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim Sanat.
- Faist, T. (2000). Transnationalization in international migration: Implications for the study of citizenship and culture. *Ethnic and Racial Studies*, 23(2), 189-222.
- Frey, L. M., ve Wilhite, K. (2005). Our five basic needs: Application for understanding the function of behavior. *Intervention in School and Clinic*, 40(3), 156-160.
- Gleason, P. (2006). Identifying identity. B. Ashcroft, G. Griffiths, H. Tiffin (Ed.), *The post-colonial studies reader* (194-196). Oxford: Routledge.

- Glick Schiller, N., ve Basch, L. (1995). From immigrant to transmigrant: Theorizing transnational migration. *Anthropological Quarterly*, 68(1), 48-64.
- Göle, N. (2012). *Seküler ve dinsel: Aşınan sınırlar*. İstanbul: Metis.
- Hagerty, B. M. K., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6(3), 172-177. doi:10.1016/0883-9417(92)90028-H
- Jehoel-Gijsbers, G. ve Vrooman, C. (2007). *Explaining social exclusion: A theoretical model tested in the Netherlands*. The Netherlands Institute for Social Research/scp, The Hague.
- Kaya, A. (2000). "Sicher in Kreuzberg" Berlin'deki küçük İstanbul: Diasporada kimliğin oluşumu. İstanbul: Büke.
- Kaya, A. (2015). Euro-Türkler, kuşaklararası farklılıklar, İslam ve entegrasyon tartışmaları. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 44-79.
- Kaya, A., Kentel, F. (2005). *Euro-Türkler Türkiye ile Avrupa Birliği arasında köprü mü, engel mi?* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş ve Çoklu, Ö. (2006). Sosyal bilimler için istatistik. PegemA.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28, 563– 575.
- Marshall, G. (1999). *Kimlik. Sosyoloji sözlüğü*. Akınhay, O. ve Kömürçü, D. (çev.), İstanbul: Bilim ve Sanat.
- McMillan, D. W. (1996). Sense of community. *Journal of Community Psychology*, 24(4), 315–325. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1520-6629\(199610\)24:4<315::AID-JCOP2>3.0.CO;2-T](https://doi.org/10.1002/(SICI)1520-6629(199610)24:4<315::AID-JCOP2>3.0.CO;2-T)
- Ostergaard-Nielsen, E. (2003). Turkey and the "Euro Turks": Overseas nationals as an ambiguous asset. E. Ostergaard-Nielsen (Ed.). *International Migration and Sending Countries*. London: Palgrave Macmillan.
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323–367. <https://doi.org/10.2307/1170786>
- Özmen, N. (2012). *Çokkültürlü toplumda sosyal entegrasyon ve din*. İstanbul: Çamlıca.
- Strayhorn, T. L. (2019). *College students' sense of belonging: In a key to educational success for all students*. New York: Routledge.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin.
- Şimşek, Ö. F., 2007. *Yapısal eşitlik modellemesine giriş, Temel ilkeler ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. London: Pearson.
- Tajfel, H. & Turner, T. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. J. A. Williams, S. Worchel (Ed.), *The social psychology of intergroup relation* (33-47. ss.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Tan, Ş. (2009). Misuses of KR-20 and Cronbach's alpha reliability coefficients. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34, 152, 101-112.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Twenge, J. M., Catanese, K. R., & Baumeister, R. F. (2002). Social exclusion causes self-defeating behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(3), 606–615. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.3.606>
- Yaman, F. (2020). Euro-Türkler ve kimlik tartışmalarına sivil toplum perspektifinden bakmak. Coştu, Y. (Ed.), *Göç ve Din Üzerine*, London: Transnational Press.
- Yazgan, P. (2010). Danimarka'daki Türkiye kökenli göçmenlerin aidiyet ve kimlikleri. (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, G. (2017). Avrupa'da yaşayan Türkiyelilere dair gurbetçi ve Almancı söylemlerinin yeniden düşünülmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (22), 1473-1490.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The need for others in the meaning and regulation of life makes up the main motivation for the construction and continuity of social relations. The basic characteristic of a life that is shared with others is shaped by the perceptions of individuals regarding their own social positions. In this respect, belonging or marginalization, which is also effective in the construction of identity, is an important parameter that determines the perception of social positioning. The sense of belonging (Strayhorn, 2019), which

is considered as one of the basic needs of humans, becomes functional in the development of social relations through spatial, emotional, and social attachments (Brocato, 2006: 27-28). On the other hand, the lack of belonging is reinforced by the lack of value and respect, and results in negations such as isolation and alienation from the society. No doubt, this also causes a series of problems related to collective behavior and adaptation. It is already known that problems that stem from the lack of belonging are discussed especially in the context of immigrant groups included in the society later on. It is seen that mostly marginalized identities concentrate on Euro-Turks in Germany based on their ethnic origin, language, and religious identities. In this context, it is an important necessity to resolve the belonging of immigrants of Turkish origin, who have lived in Germany for more than sixty years and reached the fifth generation today, based on their intergenerational transfer and reconstructed aspects. Despite the significant effect of the Euro-Turks in many fields from economy to politics, from art to sports, as well as their population capacity, no reliable and valid measurement tool was found in the literature review to be used to determine the perceptions of belonging and marginalization. Based on this need, the present study is a scale development study aiming to uncover the perceptions of Euro-Turks about belonging and marginalization in Germany.

Methods

The Study Group consisted of a total of 608 Euro-Turks, 354 (58.2%) of whom were women and 254 (41.8%) men, living in Germany between the ages of 18-60. The data were collected by the researcher from North Rhine-Westphalia and Hessen, which are the states in Germany where immigrants of Turkish origin are populated densely. In the first step of the scale development process, the literature on belonging and marginalization was reviewed in detail, and studies related to the subject were discussed. Based on the literature review, considering the general framework of the concepts of belonging and marginalization, the expressions that can be included in the scale were examined, and an item pool was created with a total of 46 items. Missing values and extreme values were removed from the dataset before validity and reliability analysis. Firstly, Exploratory Factor Analysis (EFA) was performed to find the construct validity of the scale. In this step, factor loadings were considered when deciding on the items to be included in the scale. For factor loadings, .32 was accepted as the criterion value (Tabachnick & Fidell, 2013). Cronbach's Alpha Reliability Coefficient was used to test the internal consistency status of the scale. In the second step, Confirmatory Factor Analysis (CFA) was performed to test the accuracy of the structure that emerged in the first step, and the one-dimensional structure that was revealed by EFA was examined based on CFA. In the present study, the Goodness Of Fit index values provided by the CFA were examined after the EFA was performed by emphasizing and the construct validity of the scale was proven. In the third step, in the scope of the criterion-based validity, the correlation coefficient between the Perception of Euro-Turks regarding Belonging and Marginalization Scale with the General Belonging Scale (Akin et al., 2016) and the Social Exclusion Scale (Jehoe-Gijsbers & Vrooman, 2007) was also examined. In the fourth step, for test and retest reliability, the Perception of Euro-Turks regarding the Belonging and Marginalization Scale was applied to the group that consisted of 56 participants every two weeks, and the correlation coefficient between them was calculated.

Conclusion

The main motivation of the study was the absence of a valid and reliable measurement tool to determine the perceptions of belonging and marginalization in the literature, despite the significant effects of Euro-Turks, who have a unique identity pattern with their multiple belongings and ethnicity different from the dominant social structure in Germany, at many levels in the German society. As a result of the Factor Analysis of the scale that was developed in this respect, it was found that the scale that had 11 items consisted of a two-factor structure, belonging and marginalization, and the total variance that was explained was 53.59%. The factor loadings of the scale items ranged between .49 and .85. It is recommended that the total variance that is explained in scale development studies should be over 40% (Cokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2012). For this reason, it was understood that the variance explained by the developed scale was sufficient. As a result of the Confirmatory Factor Analysis performed to test whether the structure that consisted of 11 items and two factors obtained as a result of EFA was confirmed, it was determined that the model that was established according to the Goodness Of Fit indices was at a significant and acceptable level. Among the Goodness Of Fit indices obtained as a result of DFA, it was seen that χ^2/SD value was 3.29, GFI value was .95, AGFI value was .93, CFI value was .90, NFI value was .90, RMSEA value was .06, and SRMR value was .05. General Belonging Scale and Social Exclusion Scale were applied for criterion validity, and as a result of the analysis, significant relations were detected between scale scores. Cronbach's Alpha and test-retest method were used to test the reliability of the scale. The Cronbach's Alpha Reliability Coefficient was found to be .71 for the belonging sub-dimension of the scale, and .76 for the marginalization sub-dimension. Based on the fact that the reliability coefficients in the range of .70 - .80 are acceptable (Tan, 2009), this criterion was taken into account for internal consistency in the study. Test-retest reliability results were found to be .82 for belonging sub-dimension, and .84 for marginalization sub-dimension. The results obtained prove that the reliability of the scale results is high. As a result of the item analysis, it was found that the corrected item-total correlations of the scale items varied between .47 and .78. For item statistics, all values were found to be significant at the $p < .000$ level. These values being .30 and above reveals the sufficiency of the items in representing the characteristics to be measured (Büyüköztürk, 2011). To evaluate the distinctiveness of the items, 27% lower-upper group comparisons were made. It was seen in the results that the differences between the items were statistically significant and the discrimination of the items was at a sufficient level. The findings of the study show that the Perception of Euro-Turks regarding Belonging and Marginalization Scale is a valid and reliable measurement tool.